

Länsstyrelsen
Västernorrland

Bevarandeplan Natura 2000

Bodåsen SE0710171

© Lantmäteriet Geodatasamverkan - LM Ortofoto färg, © Länsstyrelsen Västernorrland

Namn:	Bodåsen
Sitecode:	SE0710171
Områdestyp:	SAC 2011-03
Areal:	9,9 hektar
Skyddsform:	Biotopskyddsområde N98/27B
Kommun:	Ånge
Naturvårdsförvaltare:	Skogsstyrelsen
Koordinat:	693976/149237
Karta:	17F8I
Ägarförhållanden:	privat
Uppdaterad:	2018-06-04

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. ALLMÄNT OM NATURA 2000	3
1.1 Allmänt om bevarandeplanen.....	3
2. GRUNDER FÖR UTPEKANDE	3
2.1 Ingående naturtyp och art enligt art- och habitatdirektivet	3
3. BEVARANDESYFTEN OCH BEVARANDEMÅL.....	4
4. OMRÅDESBESKRIVNING.....	4
3.1 Allmän områdesbeskrivning	4
3.2 Intressanta arter i området, ej med i art- och habitatdirektivet.....	4
5. EKOLOGISKA FÖRUTSÄTTNINGAR	5
5.1 För området i dess helhet	5
5.2 För ingående naturtyp enligt art- och habitatdirektivet	5
5.3 För ingående art enligt art- och habitatdirektivet	5
6. HOTBILD MOT NATURA 2000-OMRÅDET	5
7. BEVARANDEÅTGÄRDER.....	6
7.1 Områdesskydd.....	6
7.2 Skötselåtgärder	7
8. BEVARANDESTATUS	7
9. UPPFÖLJNING AV BEVARANDEMÅL.....	7
10. REFERENSER	8
11. KARTOR	9

1. Allmänt om Natura 2000

Natura 2000 heter det nätverk av skyddsvärda områden som alla EU:s medlemsstater ska bidra till att skapa enligt EU:s två naturvårdsdirektiv, Art- och habitatdirektivet (Rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter) samt Fågeldirektivet (Rådets direktiv 79/409/EEG av den 2 april 1979 om bevarande av vilda fåglar). Syftet är att bidra till bevarandet av den biologiska mångfalden inom gemenskapen. Sverige har som medlem i EU åtagit sig att se till att naturtyperna och arterna har gynnsam bevarandestatus, dvs. att de finns kvar i långsiktigt hållbar omfattning genom att vidta bevarandeåtgärder i form av skydd och skötsel. Genom 15–17 §§ Förordningen (1998:1252) om områdesskydd har EU-direktiven implementerats i svensk lagstiftning. Ett särskilt tillstånd krävs om man vill utföra åtgärder som kan påverka miljön i ett Natura 2000-område på ett betydande sätt. Som en hjälp vid arbetet med att bevara naturvärdena i Natura 2000-områden samt som ett stöd för verksamheter som bedrivs i anslutning till området ska det finnas bevarandeplaner för samtliga områden.

1.1 Allmänt om bevarandeplanen

Bevarandeplanen är det dokument som ska beskriva vad som är syftet med bevarandet av varje enskilt Natura 2000-område och som ska ange vilka bevarandeåtgärder som planeras. Bevarandeplanen behandlar områdets ingående naturtyper och arter som finns upptagna i EU:s två naturvårdsdirektiv, Art- och habitatdirektivet samt Fågeldirektivet. En viktig del i arbetet med att vidta nödvändiga bevarandeåtgärder är formuleringen av bevarandesyfte och bevarandemål för varje Natura 2000-område samt att planera och prioritera vilka bevarandeåtgärder som behövs utifrån i dagsläget kända förhållanden och hot. Bevarandesyftet utgår från 17§ Förordningen om områdesskydd som anger att länsstyrelserna ska upprätta beskrivningar av syftet samt för de livsmiljöer och arter för vilka gynnsam bevarandestatus ska upprätthållas eller återställas.

2. Grunder för utpekande

2.1 Ingående naturtyp och art enligt art- och habitatdirektivet

Området är utpekade att ingå i nätverket Natura 2000 enligt art & habitatdirektivet mot bakgrund av att det inom området finns den i direktivet prioriterade naturtypen västlig taiga (tabell 1) och en art, guckusko (*Cypripedium calceolus*) (tabell 2). Främsta motivet för utpekande av området är förekomsten av guckusko.

Tabell 1. Ingående naturtyp enligt art- och habitatdirektivet

Kod	Naturtyp	Areal (ha)	Andel (%)
9010*	Västlig taiga	9,9	100

*) = Prioriterad naturtyp

Tabell 2. Ingående art enligt art- och habitatdirektivet

Kod	Art
1902	Guckusko (<i>Cypripedium calceolus</i>)

3. Bevarandesyften och bevarandemål

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EU:s fågeldirektiv eller Art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området.

Natura 2000-området Bodåsen består av en kalkrik granskog med en värdefull population av guckusko. Det främsta bevarandesyftet är att bevara och återställa guckuskopopulationen i området. Ett övergripande syfte är att upprätthålla en gynnsam bevarandestatus för naturtypen som legat till grund för utpekandet av området till nätverket Natura 2000. Området är skyddat som biotopskydd. Om miljön blir så sluten att guckusko påverkas negativt kan det bli aktuellt med gallring och röjning av främst mindre granar och buskar.

I tabell 3 finns en sammanfattning av de bevarandemål som anger det tillstånd som bör råda i det enskilda området för att optimera områdets bidrag till uppnåendet av gynnsam bevarandestatus på nationell, biogeografisk eller EU-nivå.

Tabell 3. Bevarandemål för ingående naturtyp och art

<i>Naturtyp/Art</i>	<i>Bevarandemål</i>
9010, Västlig taiga	<ul style="list-style-type: none"> • Naturtypen bibehålls i minst 9,9 hektar. • Skoglig kontinuitet och naturlig dynamik ska råda. • Typiska arter ska ha ej minskande populationer. • Mängden död ved ska över tiden utgöra minst 10 % av totalvolymen ved, dock minst 20 m³ per hektar.
1902, Guckusko (<i>Cypripedium calceolus</i>)	<ul style="list-style-type: none"> • Populationens storlek bibehålls eller ökar. Minsta antalet individer får ej understiga 150 blommande individer.

4. Områdesbeskrivning

4.1 Allmän områdesbeskrivning

Bodåsen är en kalk- och örtrik granskog på fast mark, typisk för regionen och Borgsjö socken. Trakten kring Borgsjö är känt för sina kalkrika skogar med höga botaniska värden bland annat hittar man ett stort antal orkidéer i området. Sommaren 2005 räknades till minst 180 blommande guckuskor. En ny inventering gjordes 2017 och då räknades till 220 blommande guckuskor samt 157 sterila skott. Natura 2000 området har ett påtagligt inslag av äldre barrträd vilket gör skogsområdet även värdefullt för flera svamparter.

4.2 Intressanta arter i området, ej med i artdirektivet

I området hittar man också andra intressanta arter som till exempel grönyxne (*Coeloglossum viride*), korallrot (*Corallorhiza trifida*) och svart trolldruva (*Actea spicata*).

Den starkt hotade (rödlistekategori, EN) mätarfjärilen trolldruvemätare (*Baptria tibiale*) har hittats i området. Trolldruvemätare är en mycket karakteristisk mätarfjäril med skarp teckning i svart och vitt. Fjärilen finns idag bara på en handfull platser i Jämtland och i Västernorrland. Fjärilen flyger i juni månad och honorna lägger sina ägg på solbelysta plantor av Trolldruva.

5. Ekologiska förutsättningar

5.1 För området i dess helhet

Bodåsen utgör en värdekärna av äldre kalkbarrskog i ett fragmenterat skogslandskap. Det finns förutsättningar att bibehålla områdets värden så länge mänskliga aktiviteter inte tillåts störa naturliga processer och funktioner inom eller, eventuellt i vissa fall, i nära anslutning till området. För att säkerställa guckuskobeståndet krävs att naturlig hydrologisk regim råder i området. Det kan i framtiden krävas naturvårdsgällringar eller skötselinsatser för att bibehålla områdets ekologiska värde.

5.2 För ingående naturtyp enligt art- och habitatdirektivet

9010, Västlig taiga. Naturliga, gamla, barrträdsdominerade skogar i norra och mellersta Sverige samt yngre successioner som utvecklas naturligt efter brand eller omfattande stormfällningar. Med naturliga, gamla skogar menas skogar som bibehållit en stor del av den naturliga skogens artsammansättning, åldersvariation och ekologiska funktion. Dessa skogar kan ha en viss mänsklig påverkan genom exempelvis plockhuggning, men de har aldrig omfattats av större kalavverkningar. Naturtypen hyser mycket stor variation av arter allt från vanliga skogsarter till en rad hotade arter bland mossor, lavar, svampar och insekter (främst skalbaggar) mm.

Undergrupper:

Gamla grandominerade skogar, Gamla barrblandskogar utgör de naturliga skogarnas kärna och omfattar rikligt med grovvuxna träd och murken ved av varierande ålder.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus:

- att populationerna hos de typiska arterna i naturtypen inte minskar påtagligt. De typiska arterna är indikatorarter vars förekomst indikerar gynnsam bevarandestatus hos naturtypen genom att de reagerar relativt tidigt på någon av de hotfaktorer som är aktuella för naturtypen.
- Skoglig kontinuitet. En viktig förutsättning är en kontinuitet av träd där det har skapats en naturlig åldersdifferentiering och artsammansättning.
- Naturlig dynamik. Naturvärdena utvecklas i huvudsak genom naturlig dynamik, vilket omfattar störningar, t.ex. stormfällningar, insektsangrepp, översvämningar och brand.
- Lövträd (speciellt gamla och/eller grova träd) av t.ex. asp, sälg och rönn är viktiga substrat, och dessutom viktiga som hålträd för fåglar.
- Förekomst av substrat är en förutsättning för epifytiska lavar och svampar knutna till naturtypen, samt även för vedlevande insekter. Exempel på substrat är död ved; grenar, torrträd, lågor m.m. i olika nedbrytningsstadier, gamla och grova träd med dithörande barkstruktur. Gamla träd och lång trädkontinuitet är även viktigt för marklevande mykorrhizasvampar.
- Ostörd hydrologi i framför allt sumpskogsmiljöer, samt i angränsande myrmark.

5.3 För ingående art enligt art- och habitatdirektivet

1902, Guckusko (*Cypripedium calceolus*) förekommer nästan enbart på kalkrika, näringsrika och fuktiga marker och växer helst i halvöppna miljöer. Tillgång på rörligt markvatten är viktigt för arten. Den påträffas på rikkärr och ängar men också i skogar. Guckusko gynnas av måttlig störning så länge fältskiktet och hydrologin inte påverkas i större utsträckning. Arten sprider sig både med vegetativa rotskott och vindspridda frön. En uppskattad spridningssträcka är upp till 1000 meter.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus:

- livsmiljön är bevarad i sitt ursprungsskick.
- täckningsgraden av högre vegetation är måttlig.
- markskiktet är intakt.
- naturlig hydrologisk regim ska råda inom och området.

6. Hotbild mot Natura 2000-området

Bodåsen är förutom att vara skyddat inom nätverket Natura 2000 också skyddat som biotopskydd. I biotopskyddsbeslutet finns föreskrifter som hindrar arbetsföretag som kan skada naturmiljön, bland annat är det förbjudet att avverka skogen och genomföra grävarbeten. Vissa verksamheter utanför områdets gränser kan kräva tillstånd. Det främsta hotet är ändrad hydrologisk regim. Verksamheter och faktorer som kan tänkas påverka Natura 2000-området negativt visas i tabell 4.

Vid beskrivandet av hotbilden för ett område kan endast nu kända problem belysas. Det är viktigt att ha i åtanke att nya hot troligen kommer att identifieras i framtiden. De hot som är av global karaktär t.ex. klimatförändringar och atmosfäriskt spridna miljöbelastningar kan inte lösas genom områdets skötsel utan måste lösas i den politiska debatten. Tyngdpunkten för hotbilden av varje enskilt Natura 2000 objekt ligger främst på lokala hot från landskaps- till artnivå.

Tabell 4. Verksamheter och faktorer som kan påverka områdets naturtyp och art negativt

<i>Naturtyp/Art</i>	<i>Hot</i>
9010, Västlig taiga	<ul style="list-style-type: none"> • Skogsbruksåtgärder som ger negativa effekter på exempelvis hydrologin. • Markexploatering som t.ex. vägutbyggnad.
1902, Guckusko (<i>Cypripedium calceolus</i>)	<ul style="list-style-type: none"> • Igenväxning, för tät skog. • Skogsbruksåtgärder inom och i anslutning till området som ger negativa effekter på exempelvis hydrologin. • Anläggning av skogsbilväg i närheten av området.

7. Bevarandeåtgärder

7.1 Områdesskydd

Området är förutom att vara skyddat inom nätverket Natura 2000 också skyddat som biotopskydd enligt svensk lag. Området har därför det rättsliga skydd som kan tänkas behövas. Enligt 7 kap 28 a § miljöbalken krävs det tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka ett natura 2000-område. Inför sådana verksamheter måste en detaljinventering göras för att klargöra vart varje bestånd av guckusko finns så att inte dessa skadas. Tillståndsprövningar ska utgå från hur verksamheten eller åtgärden påverkar områdets bevarandemål och möjligheten för området att uppnå bevarandesyftet.

Gränsen för det utpekade Natura 2000 området stämmer inte helt med biotopskyddsgränsen. Detta måste ses över och Natura 2000 gränsen anpassas efter den markering som finns i fält.

7.2 Skötsel

Utgångspunkten för området är att det ska utvecklas under naturliga processer så länge som beståndet av guckusko är välmående. Eftersom guckusko missgynnas av en alltför tät och igenväxt miljö kan det bli aktuellt med en gallring eller röjning av främst mindre granar och buskar. I vissa fall kanske även större träd tas bort. Denna röjning kan behöva upprepas om inte det av naturliga orsaker bildas luckor i skogsbeståndet. I dagsläget är behovet inte akut men på sikt bör de tätare delarna öppnas upp. Åtgärderna bör ske manuellt för att undvika körskador och därmed påverkan på hydrologin. Sammanfattning av planerade skötselåtgärder visas i tabell 5.

Tabell 5. Sammanfattning av planerade skötselåtgärder

<i>Skötselåtgärd</i>	<i>Tidpunkt</i>	<i>Prioritet</i>
Fri naturlig utveckling	Tills vidare	1
Röjning av främst yngre träd och buskar	Vid behov	2

8. Bevarandestatus

Bevarandestatusen för området i sin helhet är gynnsam då området är relativt opåverkat från storskaligt skogsbruk och en god hydrologisk regim råder. Guckuskobeståndet är också välmående och livskraftigt. Beståndet är heller inte isolerat utan det finns andra bestånd i närheten, vilket leder till ett genetiskt utbyte mellan populationerna. Delar av området är påverkat av stormfällningar. De delar där guckusko växer har i huvudsak undgått stormfällning.

9. Uppföljning av bevarandemål

Uppföljning av naturtyper och arter sker enligt Naturvårdsverket riktlinjer för uppföljning av skyddade områden och är beskrivna i regionala uppföljningsplaner på Naturvårdsverkets hemsida. Områdesvis uppföljning kommer att ske inom ett enskilt Natura 2000 område ifall det finns faktorer som där behöver följas upp särskilt och som inte fångas upp av den regionala uppföljningsplanen. Utvärdering av gynnsam bevarandestatus för naturtyper och arter sker på biogeografisk nivå, för Västernorrlands län den boreala regionen.

Inom området bör särskild hänsyn tas till nedan stående art i uppföljningen. Eventuella åtgärdsprogram bör beaktas vid uppföljningen. Uppföljningen sker enligt följande:

1902, Guckusko (*Cypripedium calceolus*)

- Lokalen bör besökas vart 3:e år.
- Vid besöken ska antalet individer räknas. Dessutom anges antalet blommande och icke blommande skott. En uppskattning av växtplatsens totala yta skall göras och markeras på karta.
- En uppföljning av restaureringsåtgärderna skall göras vid varje besök i området.

10. Referenser

Art-och habitatdirektivet, Rådets direktiv 92/43/EEG an den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter, officiell svensk översättning, version 01.01.2007

Natura 2000 i Sverige, handbok med allmänna råd, Naturvårdsverkets handbok 2003:9

15–17 §§ Förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m. m.

Naturvårdsverket 2003. Natura 2000, Art- och naturtypsvisa vägledningar.

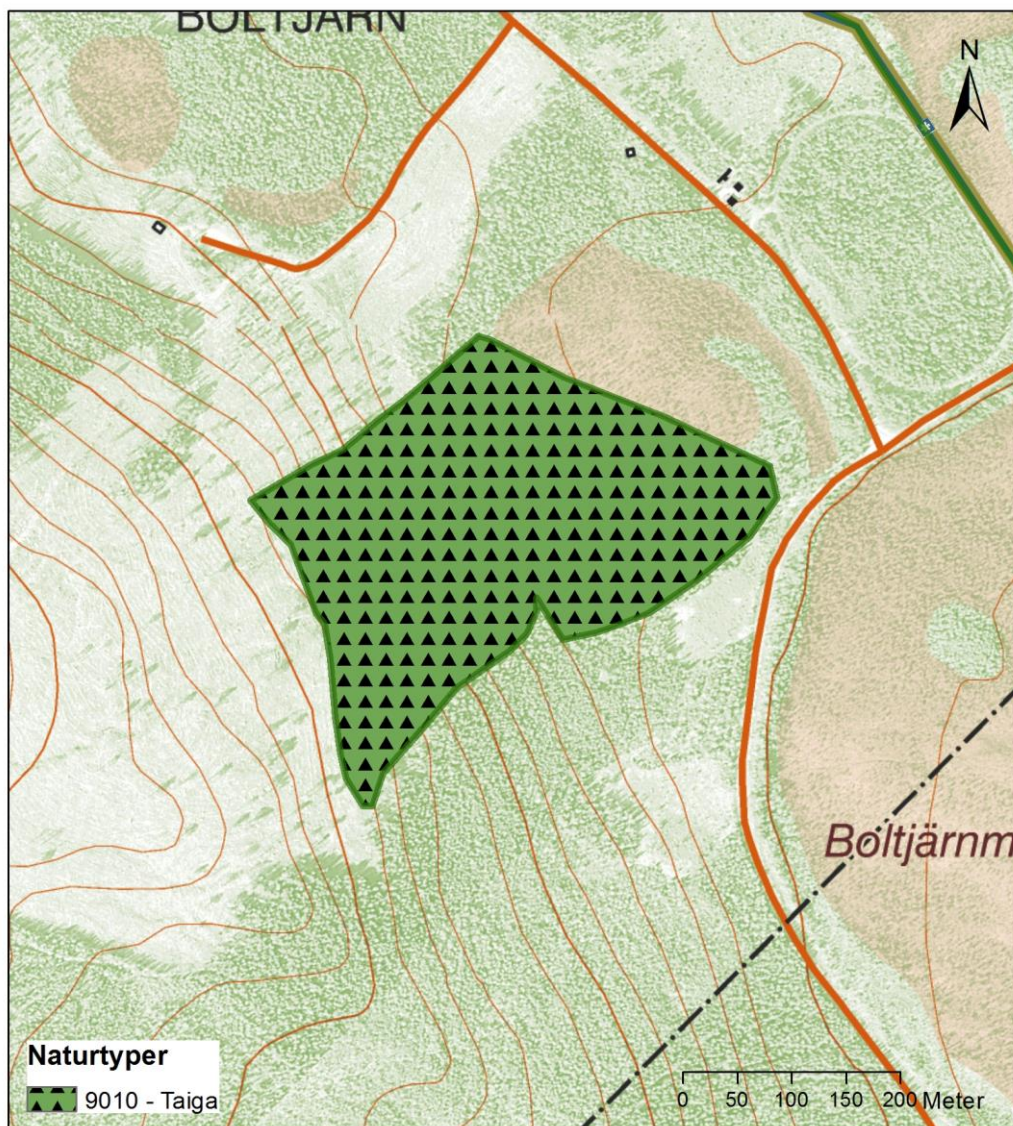
Viotti, A. 1986. Natur och kultur längs Ljungans dalgång. CeWeförlaget, Bjästa.

Öhrling, H, Göthe, L och Norrgrann, O. 1999. Registerblad av riksintresse för naturvård i Västernorrlands län: Norra Borgsjös rikområde. Länsstyrelsen i Västernorrlands län.

Berg, I. & Öhrling, H. 1985. *Hotade skogsväxter i Medelpad*. Examensarbete Biologisk grundutbildning. Umeå universitet. 1985:7.

11. Kartor

Kartorna nedan visar de ingående naturtypernas utbredning samt en översikt av området. Aktuell information om naturtypers utbredning och arter i ett enskilt område finns på Naturvårdsverkets hemsida, kartverket *skyddad natur*. Observera att det är naturtypernas utbredning och förekomst i verkligheten som gäller vid en tillståndsprövning enligt miljöbalken. Det innebär att både rapporterad areal och det som framgår av naturanaturtypskartan (NNK) kan behöva säkerställas med ytterligare uppgifter, t.ex. fältinventeringar.

■ Natura 2000

■ Naturreservat

© Länsstyrelsen Västernorrland

© Lantmäteriet Geodatasamverkan